

A fiúból lett Júlia és a kínai fehér ember

Nánó Csaba

November közepén vált bizonyossá, hogy Magyarország nem vesz részt a jövő évi eurovíziós megmérettetésen. A dalfesztivált szervező Európai Műsorszolgáltatók Szövetsége ugyanis nyilvánosságra hozta a jövő évi verseny résztvevőinek listáját, ebben pedig nem szerepel Magyarország. A távolmaradás okait a média és a dalverseny rajongói – ha még vannak ilyenek – csak találgatják. Egyes hírportálok azt írták, valószínűleg most lett elege az Orbán-kormányának az eseményt körülvevő LMBTQ-közegből, a multikultiból és a toleranciát támogató kommunikációból. A magyar közmédiá felháborítónak és elfogadhatatlannak tartja ezeket az állításokat. „Ezek a szexuális beállítottságra utaló sajtóvélemények sértik az emberi méltóságot, a sajtóetikai normákat, valamint a jogállamiságot. Az a szakmai döntés született, hogy jövőre az eurovíziós indulás helyett közvetlenül a magyar könnyűzene tehetségeit, az általuk létrehozott értékkeremtő produkciókat segítjük. Szeretnénk leszögezni, hogy semmilyen produkció, esemény, vagy rendezvény kapcsán sem tartjuk számon senkinek a szexuális beállítottságát” – áll a közmédiá közleményében.

Nem tisztzem megállapítani, mi igaz és mi nem a magyar részvétel körül. Szerintem, ahogyan azt megszokhattuk, valahol középen lehet az igazság. De tény, hogy e verseny már rég nem a zenéről, a színvonalról szól, hanem egészen másról. Nem számít, hogy az előadók milyen hanggal, dallal szerepelnek, teljesen másfajta kritériumok mentén dőlnek el a helyezések. Hol van már az a világ, amikor egy tisztahangú Gigliola Cinquetti, egy kiváló Udo Jürgens, egy csodálatos Sandie Shaw (emlékeznek még a kiskutyás dalára, ugye nem? De Conchita Wurst megjelenése valószínűleg egész életünkben kísérteni fog), az ABBA vagy netán Céline Dion

tudott győzni a versenyen? A mai „kritériumok” alapján ezek a kiváló előadók valószínűleg labdába sem rúgnának. Túlságosan „normálisak”...

Mielőtt valaki meglincselne mondván, elutasítom a másságot, tisztázzuk: hiszem azt, hogy mindenkinek demokratikus joga részt venni bármilyen versenyen, megmérettetésen nemtől, bőrszíntől, de még tehetségtől is függetlenül. Hogy nincs az illetőnek egy bizonyos műfajhoz semmi köze, azt döntse el a zsűri. Csakhogy a politikai korrektség jegyében átestünk a ló túlsó oldalára, és egyre gyakrabban adódnak olyan helyzetek, amikor a normálist utasítják el és a magamutogató másságot emelik piederesztálra. Kérdezhetjük persze: mi a normális?

→ Nem számít, hogy az előadók milyen hanggal, dallal szerepelnek, teljesen másfajta kritériumok mentén dőlnek el a helyezések.

Nos, két – mondhatni világszerte ismert – hazai rendezővel készült interjú, amelyeket véletlenül egymás után olvastam, meggyőzött arról (ha még kellett), hogy kezdünk egy nem éppen épelméjű világban élni. A két színházi szakember (neveket azért nem írok, mert itt a jelenség a lényeges) példákkal igazolja, hogy a mindent felülíró gondolkodásmód, amit egy bizonyos réteg szeretne minél több emberre ráerőszakolni, milyen fonák helyzeteket idéz elő. Nem szeretnék olyan nagy szavakat használni, hogy ez már az Armageddon kezdete, de hogy nem jó irányba mennek a dolgok, az biztos.

Az első történet arról szól, hogy egy amerikai egyetemen az egyik diáknak megtiltották, hogy A szecsuaní jölélék című Brecht-darabot rendezze meg vizsgálóadasként, mert kiderítették, hogy sértő az, ha fehér színészek játsszák a kínai szereplőket. Ezt fanatikusan hitték is – teszi hozzá a rendező. Ő pedig hiába próbálta megmagyarázni, hogy a színház fikció, hogy itt nem az a lényeg, hogy igazi kínaiak játsszák-e vagy sem. A darab szerzője olyan európai író, aki éppen a kínai kultúra iránti rajongása miatt helyezte a

darab cselekményét abba a környezetbe, mert egyébként a mondanivalója egyetemes, a világnak bármelyik pontján történhetne.

A fentebb idézett erdélyi rendező aztán elmeséli egy másik élményét is, miszerint néhány évvel ezelőtt egy filippínó lány került be az általa vezetett évfolyamra. Meg is kereste az amerikai Méltányosság, Sokszínűség és Befogadás Irodájának kancellárja, aki gratulált a választásához. Az illető sehogy sem tudta megérteni, hogy a lányt nem azért vették fel, mert filippínó, hanem azért, mert ő volt a legjobb a jelentkezők közül.

A második interjúban egy világhírű román rendező árulja el, miért mondott fel egy szintén amerikai egyetemen. Ő azzal indítja a beszélgetést, hogy hite szerint a politikai korrektség gátat szab az emberek közötti kommunikációnak, és ez megbénítja a kreativitást. Kívülállóként talán el sem hisszük, hogy milyen kikötéseket állított az intézmény vezetősége ahhoz, hogy egy új tanárt alkalmazzanak. Először is a dékánasszony kijelentette, hogy már túl sok a heteroszexuális fehér férfi az egyetemen, ajánlott lenne egy néger nőt alkalmazni, ha leszbikus, az sem baj, ha pedig férfi, lehetőleg származzon Puerto Ricóból, vagy legyen fekete. „Nem számított, ki mennyire jó a szakmájában, ilyen kritériumok alapján alkalmazták a munkatársakat. Úgy éreztem, a kommunizmusba csöppentem vissza, amikor mindenkinek megmondták, mit kell tennie” – panasolja a rendező. Végképp pedig az tette be nála az ajtót, amikor egy meghallgatáson megjelent egy transzszexuális fiatal, aki fiú léteire úgy döntött, ő már pedig lány. Kérdezte tőle a rendező: mivel készült? Júlia monológjával – válaszolta az illető. Nos, Shakespeare Júliája egy 14 éves, romlatlan kamaszlány, az emberi tisztaság jelképe. Rendezőnk rákérdezett, nem szeretne-e esetleg valami mást előadni, ő ugyanis elképzelné sem tudja, hogyan játszhatja el ezt a szerepet egy olyan lány, aki nem sokkal azelőtt még fiú volt. Erre kitört a botrány, tanártársai elkezdtek blamálni, amiért nem tudja elfogadni, hogy egy fiú, aki lánynak hiszi magát, tökéletesen megfelel a szerepre.

Azt hiszem, a fentiekhez sajnos semmilyen kommentárt nem kell fűzni...

Mitokondriumok. De minek és kinek?

Somogyi Botond

Endoplazmatikus retikulum, plazmodeszma, hipolitikus enzimek, eukarióta sejt szelektíven permeábilis hártájaja...Még mielőtt a kedves olvasó megunná a felsorolást, igyekszem jelezni: csupán az egyik gyermekem házi feladatát próbáltam kikérdezni biológiából. Amikor a mitokondriumokhoz és a crossing-overhez érkeztünk, nekem is ismerősnek tűntek a kifejezések, és hal-kan jeleztem, bizony ezeket egykor én is tanultam. Gondoltam, ezzel mintegy kicsit biztatom a gyermeket, hogy lám, édesapádnak is meg kellett birkóznia e kifejezésekkel. Csakhogy a válasz nem maradt el, és nem is olyan lett, mint amilyenre számítottam: „és mit értél azzal, hogy mindezt megtanultad?”

Ez volt az a kérdés, amire nem tudtam azonnal és meggyőzően válaszolni. Azt persze elmondtam, hogy iskolás korban azért kell minden tantárgyból tanulni, mert az iskolában az általános műveltséget alapozzuk meg, ráadásul nem mindenki tudja, hogy ki minek veszi később hasznát. Például akkor, amikor eldönti, milyen szakmát, pályát választ.

Nyilván azzal én is tisztában vagyok, hogy a különböző típusú sejtek mikroszkopikus pontosságú körülfirt tulajdonságai, szaporodása nem

az általános műveltséghez tartozik (legfeljebb egy biológus sejt kutatónak). Mint ahogy sok minden más is, amit a mai romániai tanügyi rendszer megkíván a tanulóktól. Ugyanis a gyermekek fizikából, kémiából és matematikából is olyan magas szintű anyagot tanulnak, amelyet máshol az egyetemen kérnek a diákoktól.

Ugyanakkor azt is látom, hogy a sokak által istenített nyugati modell sem a csúcs. Ott a másik végletbe esnek: sok országban, mint például Hollandiában, még történelmet sem tanulnak. Nem ismerik múltjukat, a vallásokat, a hagyományokat, „szégyellik gyarmatosító elődeiket”. Az emberek nagy részének halvány fogalma sincs, hogy a világ többi pontján kik, hogyan és milyen kultúrában és felfogással élnek. Nem csoda, hogy a bevándorlókat tapssal és banánnal fogadták néhány évvel ezelőtt. Ott a cél az, hogy minél butább (ergo befolyásolhatóbb) egyéneket faragjanak, akik a multik által ellenőrzött sajtó hatására szavazógépként működnek majd.

De térjünk vissza hazai tájakra. A gyerekek meg vannak terhelve: egyrészt – az évtizedekkel ezelőtti tantervek alapján – óriási mennyiségű tananyagot kell elsajátítaniuk. Abban a világban, ahol az internet segítségével szinte bármit azonnal meg tudnak nézni. (Ezért inkább a gondolkodásra, a logikára, a kísérletekre kellene összpontosítani.) Másrészt fél napokat – nem egy esetben hét-nyolc órát – kell az iskolában tölteniük.

Ennek az áldatlan állapotnak szerettek volna véget vetni azzal a nemrég elfogadott törvénnyel, amelynek értelmében a következő tanévtől elemi osztályokban átlagosan 20 órára, gimnáziumban

25 órára, középiskolában pedig 30 órára csökken majd a heti óraszám. Ez átlagban napi négy, öt, valamint hat órát jelent. (A kisebbségi oktatásban részt vevő diákok esetében ehhez még hozzáadódnak az anyanyelvi órák.)

Az elképzelés és a törvény nem rossz. Csakhogy mint mindig, a gyakorlatba ültetéssel már is problémák adódtak. Eredetileg a tantárgyak csökkentésével szerették volna elérni azt, hogy a gyerekek kevesebb ideig legyenek az iskolában.

→ A megoldás az lenne, ha nemcsak az óraszámot, hanem a magas szintű tananyagot is csökkentenék. Ehhez azonban előzetesen fel kell mérni a helyzetet: egyeztetni kell a szakmával és a szakszervezetekkel.

Ez részben hatékony is lenne, csakhogy ebben az esetben (mint ahogy a különböző tantárgyak óraszámának csökkentésével is) rengeteg tanárt kellene állásából elbocsátani. A megoldás az lenne, ha nemcsak az óraszámot, hanem a magas szintű tananyagot is csökkentenék. Ehhez azonban előzetesen fel kell mérni a helyzetet: egyeztetni kell a szakmával és a szakszervezetekkel.

Bárhogy is nézzük, nehéz lesz átállni egyik tanévről a másikra. Főleg nálunk, ahol sokszor a törvény megszületik ugyan, de annak gyakorlatba ültetéséről semmit sem tudnak. Remélhetőleg jövőre, ha valóban érvénybe lép a törvény, nem a gyermekek sínylik meg, hiszen elvégre értjük, róluk, s hosszú távon pedig a jövő életképes társadalmáról szól(na) minden.